

הסכם חדש בחינוך: משרד החינוך בממשלת השיקום

התשובה לשאלה האם ואיך מדינת ישראל תוכל להשתקם ולהיוולד שוב מחדש - מתחילה במערכת החינוך: בגיל הרך, בגן, בכיתה, ברצון להתכנס סביב עולם ערכי וסיפור משותף, וביכולת להעניק לדורות הבאים את הכלים והמיומנויות לחיים ולשגשוג במדינה ציונית, יהודית, דמוקרטית, ליברלית, בטוחה ומתקדמת.

'ביחד' תתעקש להחזיק בתיק החינוך גם בממשלה הקרובה – וגם באלו שאחריה.

”חלונות חדרי כיתה תמיד פונים אל העתיד”

(יהודה עמיחי)

תוכן עניינים

3	תוכנית ההתחברות : החינוך החרדי מתחבר ללימודי ליבה ולחברה הישראלית
4-6	החינוך בישראל יהיה הטוב ביותר בעולם
7-9	בלימת הקריסה והבאת הטובים להוראה - פתרון משבר כוח האדם במערכת החינוך
10	החינוך הממלכתי חוזר להרים את הראש
11-14	החזרת הגבולות, המוגנות והריפוי למערכת החינוך
15-16	זריקת חדשנות למערכת - AI, מצוינות ב-STEM והכשרה למקצועות העתיד
17-18	לומדים גם בחירום : מתווה לאומי לרציפות חינוכית
19	הגיל הרך : המדינה תפסיק להתעלם מזה שתינוקות לא נולדים בגיל 3
20-21	ההשכלה הגבוהה : קטר של מצוינות, מגדלור של ערכים
22	למידה רב-דורית : הגשר בין דור המייסדים לדור העתיד
23	יש תוצאות בחינוך - שאפשר וצריך יהיה לראות כבר מחר

תוכנית ההתחברות: החינוך החרדי מתחבר ללימודי ליבה ולחברה הישראלית

אחרי עשורים של אוטונומיה, מערכת החינוך החרדית חייבת להיות חלק מהממלכה. הציבור המשרת ומשלם המסים – יפסיק לממן חינוך להשתמטות ולחוסר השתלבות בשוק התעסוקה.

המגזר החרדי מכפיל את גודלו כל 15-20 שנה, והחינוך החרדי מהווה כבר היום מעל ל-20% מכלל תלמידי ישראל, כ-26% מילדי הגן, וכ-34% מילדי הגן היהודים. המוסדות החרדיים השונים שאינם תחת הזרם הממלכתי-חרדי (בו לומדים לימודי ליבה מלאים) – מסלילים את בוגריהם לעוני מחפיר, ולא מספקים להם את הכלים והמיומנויות הבסיסיים לחיים יצרניים, נשיאה בנטל החובות האזרחיים והביטחוניים, והשתלבות בחברה. חיבור המוסדות החרדיים אל החינוך הממלכתי – הוא צו 8 להצלת המדינה. לא נוכל יותר להרשות לעצמנו לממן מוסדות שמחנכים ופועלים נגד המדינה, ומכבידים עלינו את נטל השירות והמסים.

במערכת החינוך הישראלית יש כ-2,550,000 תלמידים, מהם כ-550,000 לומדים בחינוך החרדי. אין לנו זמן לשינויים איטיים. בממשלה שהוקמה על בסיס "ברית האחים" של בנט ולפיד, הקמנו בשנת 2013 את הזרם הממלכתי-חרדי. מאז, הזרם הזה אמנם צומח משנה לשנה והגיע ל-8% מכלל הילדים החרדיים בגילי בית-ספר יסודי, אבל הקצב פשוט לא מספיק מהיר - ולמדינת ישראל אין את הפריבילגיה להמשיך ולחכות. אנחנו נמצאים בנקודת הכרעה היסטורית, בה המשמעות של "עסקים כרגיל" והשארית האוטונומיה החרדית בחינוך על כנה – למעשה תוביל להאצת תהליכים שמאיימים על עצם היכולת לקיים כאן מדינה מתפקדת, וקל וחומר – לקיים כאן מדינה משגשגת. יש צורך קיומי ללכת למהלך גורף שיסיט את ישראל מידידת ממסלול ההתרסקות הביטחוני-כלכלי-חברתי עליו אנחנו נמצאים, תוך הכבדת נטל השירות והמסים על ציבור ממלכתי הולך ומצטמצם. לא מדובר בתחזית תיאורטית – אלא מסלול ידוע וברור, שמעידים עליו כל הנתונים הדמוגרפיים והתקציביים. אין עוד אף מדינה בעולם חוץ מישראל – שמממנת מערכת חינוך שפועלת נגדה, וגם אנחנו חייבים להפסיק עם זה לפני שיהיה מאוחר מדי.

הכנסת המוסדות החרדיים אל החינוך הממלכתי לא נועדה לחסוך בהוצאות על הילדים החרדיים. להיפך. אם היום אנחנו משקיעים כ-17,000 ₪ בשנה בכל תלמיד חרדי, אז כשהוא יהיה בחינוך הממלכתי-חרדי - אנחנו נשקיע בו כ-27,000 ₪ בשנה, כמו בילד בחינוך הממלכתי. כרגע המדינה מעבירה כל שנה כ-4.5 מיליארד ש"ח למוסדות חרדיים שאינם מלמדים ליבה. אנחנו מציעים להכפיל ואף יותר את הסכום הזה – אבל נתנה זאת בחינוך ממלכתי שייתן לילד החרדי את הכלים הנדרשים לא רק במתמטיקה, אנגלית ומדעים – אלא גם באזרחות. נעניק לכל בוגרי החינוך הממלכתי-חרדי את המיומנויות שיאפשרו להם להשתלב במדינת ישראל באופן מלא - בשירות בצבא ובשוק התעסוקה - בלי שיאלצו לוותר על מיליגרם של אמונה. מי שירוויח יותר מכל מהתוכנית הזו הוא הציבור החרדי עצמו.

● **"לא ממלכתי - לא על חשבוננו": או 100% ליבה - או 0% תקצוב.** היעד הוא הפסקה מוחלטת של מימון ציבורי למוסדות חרדיים שאינם בזרם הממלכתי-חרדי. בלי חריגים ובלי תירוצים. מוסדות חרדיים גבוהים - יקבלו מימון רק במודל של ישיבות תיכוניות המגישות למבחני הבגרות ולאחר מכן ישיבות הסדר שמתוכנן מתגייסים לצה"ל, בדומה לציונות הדתית. הפסקת התקצוב תחול על תלמידים חדשים שנכנסים בכל שנה למערכת החינוך החרדית בשלביה השונים (גן, יסודי, ישיבה), במטרה שתוך 4 שנים - כ-70% מהתלמידים בחינוך החרדי - ילמדו במוסדות של הזרם הממלכתי-חרדי, ותוך 8 שנים - הנתון כבר יהיה 100%.

● **נבטל את המעמד המיוחד של רשתות החינוך המפלגתיות, נפתח לילד החרדי אופק של שירות ופרנסה:** נייצר מסלול מהיר ואטרקטיבי למוסדות חרדיים שייכנסו אל הזרם הממלכתי, נקים מוסדות גם לגילי תיכון וישיבה, ונחייב את הרשויות המקומיות על-פי חוק להציע רצף חינוכי-ממלכתי מהגן ועד הגיוס. נאפשר לצעירים החרדים את העתיד שההורים שלהם רוצים עבורם – אבל העסקנים של המגזר חוסמים.

● **נגבש תכניות להשלמת הצעדים הנדרשים לחיבור החינוך החרדי לחינוך הממלכתי:** תיעדוף בבינוי ותוכנית רב-שנתית להקמת מוסדות חדשים או המרת מוסדות קיימים, לצד הרחבה של תכניות להכשרת מנהלים, השלמת תארים אקדמיים למורות והכשרתן ללימוד מקצועות הליבה.

החינוך בישראל יהיה הטוב ביותר בעולם

לצד הביטחון, חינוך הוא התשתית הלאומית החשובה ביותר. למרות זאת, מערכת החינוך הישראלית מתקשה לתת מענה לאתגרי המאה ה-21 ולשינויים הטכנולוגיים והחברתיים המהירים. היא הפכה למסורבלת, ריכוזית ונוקשה, וזה מוביל להעמקת הפערים, לפגיעה בילדים של כולנו ולשחיקה במעמד המורה. ההסכם בין המדינה לאזרחים הופר גם בחינוך.

את סכומי הכסף האדירים המושקעים במערכת החינוכית - ננתב באופן חכם ואפקטיבי לאן שצריך ולאיפה שחשוב, כדי לתת מענה לבעיות היסוד בתחום, ולהחזיר את האמון במוסדות ובצוותי החינוך. תקציב החינוך בישראל גדל ביותר מ-450% מאז שנת 2000, וההשקעה הממוצעת פר-תלמיד גדלה בכ-60% תוך עשור (2014-2024). ובכל זאת, לא רק שאין שיפור או אפילו יציבות בתוצאות – אלא התדרדרות. אמנם ישראל עדיין משקיעה פר-תלמיד פחות מהממוצע ב-OECD, אך הפער הקטן יחסית (כ-10%, נכון לשנת 2022) לא יכול להסביר את המגמה הקיצונית. למעשה, ישראל היא המדינה עם שיעור הצניחה הכי חד מבין כל מדינות ה-OECD בכל הקשור לממוצע הישגי התלמידים במתמטיקה ומדעים. את הפער העצום הזה בין רמת ההשקעה ובין התוצאות המתדרדרות - קשה לנתק ממשבר כוח האדם בצוותי החינוך וההוראה, ומהמבנה הריכוזי-מדי ומהסרבול הבירוקרטי של המערכת.

1. החלטת ממשלה להסרת חסמים וצמצום בירוקרטיה בדרך למהפכה במערכת החינוך: כדי

לרתום לשינויים המבניים הנדרשים במערכת החינוך את משרדי הממשלה השונים, ובהם משרד האוצר, משרד הפנים, משרד הבינוי והשיכון, משרד הרווחה, משרד התקשורת, נעביר החלטת ממשלה מקיפה שתעניק למשרד החינוך את הסמכות, הכלים והגיבוי הנדרשים להוביל מהלך בין-משרדי ארוך טווח במערכת החינוך. החלטת הממשלה שנעביר תאפשר להסיר חסמים רגולטוריים ותקציביים, לקדם ביזור אמיתי של סמכויות ומשאבים לשטח, לעדכן את מודל התקצוב של בתי הספר, להסדיר העברת תקציבים גמישה לרשויות ולמוסדות החינוך, ולקדם במהירות את תכנון הבינוי, הכיתות, הגנים והתשתיות הנדרשים.

2. מריכוזיות גבוהה של משרד החינוך – לשטח עם מרחב לעצמאות ויצירתיות: ישראל היא אחת

המדינות עם הריכוזיות הגבוהה ביותר בכל הקשור למערכת החינוך. למעשה, כ-70% מההחלטות במערכת החינוך מתקבלות במטה בירושלים - כפול מהממוצע במדינות ה-OECD! בנוסף, משרד החינוך הוא גם הרגולטור, גם המפעיל והמעסיק של עובדי המערכת, וגם מודד את עצמו. כשמנהלת מחוז במשרד החינוך מגייסת מורות לבתי ספר, זה כמו שמשרד הבריאות בירושלים - יעסוק בגיוס רופא משפחה לשכונה בחיפה. זה לא הגיוני. וזה לא יעיל. חלק מהפתרונות לבעיות הרבות בתחום החינוך - כרוכים ביצירת מנגנון הגנה על השטח מפני ריבוי הרפורמות של הדרג הפוליטי, בכדי לייצר יציבות ניהולית ופדגוגית והמשכיות. בנוסף, צריך להפוך את משרד החינוך למטה רגולציה שמצד אחד משחרר סמכויות לרשויות ומוסדות שהוכיחו יכולת להצליח בכוחות עצמם, ומנגד - מקדיש יותר תשומת לב לרשויות ומוסדות בהם דרושים ליווי ופיקוח הדוקים יותר.

● העברה מאוזנת של כוח אל השטח - לפי שיטת הרמזור: מתוך הבנה שהרשויות המקומיות ומוסדות

החינוך הם אלו שמכירים הכי טוב את צורכי התלמידים, נאפשר להם - בהתאם לעמידה ביעדים ובדרישות - עצמאות הולכת וגוברת. יותר הישגים = יותר עצמאות פדגוגית, ויותר עצמאות בהיבטי ההעסקה. המטרה היא, בסופו של דבר, להגיע ל-100% העסקה של צוותי החינוך במערכת על ידי הרשויות המקומיות (בדומה למודל שקיים היום בתיכונים) - בניהול הרשות עצמה או באמצעות הוצאת מכרז לניהול ע"י רשת חינוך. בד בבד, לא סתם נגלגל את האחריות כלפי מטה באופן עיוור. אנחנו נחזק את מנהלי החינוך ברשויות המקומיות, והמשרד יהדק את הליווי ויגביר את הפיקוח על מוסדות ורשויות בקשיים, כדי לוודא שהביזור משפר את המצב - ולא מעמיק את הפערים בחברה. מידת הביזוריות והאיזונים הנדרשים – ייעשו בשיח עם ארגוני המורים.

● תיקון העיוות ההיסטורי במפתח התקצוב: נעביר את כל המוסדות במערכת לתקצוב שקלי שיאפשר

שימוש גמיש בכסף, ונדאג לתקצוב פר-תלמיד – ולא פר-כיתה. המטרה היא לייצר נוסחת תקצוב פשוטה וברורה לכל, אבל כזו שתהיה דיפרנציאלית ותייצר הוגנות במערכת - מוסדות ותלמידים הזקוקים ליותר - בפריפריה, מרקע סוציו-אקונומי מוחלש, עם צרכים מיוחדים או לפי תבחינים נוספים שייקבעו – יקבלו יותר תקציב. בשיטה החדשה, נוכל לשנות את התמריצים במערכת (בלי "כמה שיותר שעות - יותר כסף"), להביא לצמצום פערים בין תלמידי ישראל, ולייצר גמישות פדגוגית

ותעסוקתית למנהלים ולמנהלות - כבר מכיתה א'. בשיטה הזו, המדינה תקבע את ההישגים הנדרשים - והמנהלות יגדירו איך מגיעים אליהם. ישנם מוסדות חינוך שמספר התלמידים הנמוך שלהם נובע מריחוק גיאוגרפי – ומוסדות אלו יזכו להגנה ותגבור תקציבי – בכדי שיוכלו להמשיך ולהחזיק את המסגרות באופן איתן.

3. מוציאים את הפוליטיקה מהפדגוגיה - ומשאירים את החינוך לאנשי החינוך:

- **הפרדה בין הפוליטיקאים והשטח החינוכי:** "ביחד" תתעקש לקבל את הכוח הפוליטי על החינוך, כדי שאחת ולתמיד - אפשר יהיה לשחרר את החינוך מהכוח הפוליטי, ולהפקיד אותו בידיים מקצועיות ראויות. נקים מועצה לאומית לחינוך, מוכרת בחוק שיבטיח את עצמאותה ואת חובת ההיוועצות עימה. המועצה תורכב מנציגות של הזרמים: הממלכתי, הממלכתי-דתי, הממלכתי-חרדי והממלכתי-ערבי. יהיו בה אנשי שטח, ואנשי אקדמיה, אנשי רוח ואנשי ניהול, פריפריה ומרכז, הורים ומורות. חבריה ימונו לתקופות קבועות, שיאפשרו יציבות פדגוגית גם במציאות של חילופי שלטון ושרים במשרד החינוך. על המועצה תחול חובת שקיפות וחובת דיווח לכנסת.
- **קיבוע אסטרטגיה ארוכת טווח בחינוך:** המועצה הלאומית לחינוך תקבע מהם לימודי הליבה המשותפים שיהיו חובה בכל הזרמים, ויהיו כ-60% משעות הלימוד בכל מוסד, בכל מגזר. היא תגדיר חזון למערכת החינוך לעשור קדימה, ותבנה תוכנית רב-שנתית לאומית למערכת - שתעסוק בעיצוב התפיסות החינוכיות ודמות הבוגר הלאומי, בהתמודדות עם בעיית האלימות והחרמות בכיתות, בחינוך לדמוקרטיה, בשימוש של טכנולוגיה ככלי חינוכי, ובחיבור והכוונה של החינוך אל עולם התעסוקה. היא תשרטט פדגוגיה, תמפה את המשאבים הנדרשים, ותגן על המוסדות, על צוותי ההוראה ועל התלמידים מפני מציאות מתמשכת של ריבוי רפורמות-סרק. במקביל, יוקם פורום ממשלתי מקצועי ליישום התוכנית האסטרטגית.
- **60% ליבה משותפת - והשאר לשטח:** המטרה היא שהממלכה תקבע מה ללמד, והשטח יקבע איך ללמד. אבל לצד לימודי הליבה המחייבים והמשותפים לכל המגזרים, שיהיו כאמור כ-60% מכלל התכנים שילמדו, לכל זרם תהיה הגמישות לתת דגשים והכוונה משלו בחינוך לגבי כ-20% מהתוכן הנלמד, ויתרת ה-20% - יהיו באחריות הרשות המקומית ו/או המוסד החינוכי, כדי לאפשר מקום גם להיבטים מקומיים וקהילתיים.

4. מבינוניות למציונות - איך מקפיצים את הישגי התלמידים:

מעם הספר - הגענו לפסגת הרשימה במדד הבורות של ה-OECD בקרב סטודנטים. גם במבחני TIMSS ו-PISA, ילדי ישראל בכיתה ח' וט' נמצאים בין המקומות האחרונים ב-OECD בכל תחום - מתמטיקה, מדעים וקריאה. לעומת זאת, מבחינת הפערים בתוצאות בין התלמידים - ישראל נמצאת במקומות הראשונים. זו תוצאה ישירה של מערכת חינוך שלא מצליחה להגיע למצוינות ולתת לילדים שלנו את הכלים האמיתיים שהם יצטרכו בחייהם הבוגרים בעולם תחרותי, טכנולוגי וחדשני. הבשורה הטובה היא שברגע שנשחרר את הריכוזיות של מערכת החינוך, המשרד יוכל לעסוק בתפקיד החשוב באמת - לבנות אסטרטגיה ולהגדיר יעדים לשיפור בתוצאות.

- **מדידה אובייקטיבית ועצמאית:** נעביר את חוק ראמ"ה כדי להבטיח עצמאות מלאה לרשות הארצית למדידה והערכה - כדי להבטיח שמערכת החינוך, וגם הציבור כולו, יקבלו תמיד את התמונה המלאה ביחס להישגים של תלמידי ישראל.
- **מלמדים את מה שרלוונטי לחיים במאה ה-21:** השאלה המרכזית היא לא רק איך אנחנו מוודים תלמידים, אלא מה אנחנו בכלל מצפים מהם לדעת כשהם מסיימים את מערכת החינוך ויוצאים לעולם התעסוקה המשתנה. בעבר, מערכת החינוך התמקדה בעיקר בהעברת ידע. אבל היום ברור שידע לבדו כבר לא מספיק. תלמידים צריכים לדעת לחשוב באופן ביקורתי, לפתור בעיות רב-תחומיות, לעבוד בצוות, להתמודד עם שינויים ולפתח חוסן נפשי. אלה מיומנויות שלא פחות חשובות, ולעיתים אף יותר חשובות, משינון של חומר שנלמד באותה צורה כבר שלושים או ארבעים שנה. גם המבחנים הבינלאומיים משתנים בהתאם לכך. TIMSS ו-PISA בוחנים יותר ויותר לא רק כמה ידע תלמידים זוכרים, אלא מה הם יודעים לעשות איתו. זה הכיוון שמערכת החינוך בישראל צריכה ללכת אליו.

- **הגדרת יעדים ברורים ועמידה בהם:** כדי לעמוד בהישג הנדרש - חייבים להגדיר מה הוא. נקבע יעד לאומי לשיפור במבחני החינוך של ה-OECD - נסגור את הפערים מול ממוצע ה-OECD במבחנים בין-לאומיים תוך חמש שנים ונפעל לשיפור מתמיד לאחר מכן.

5. למידה מוטת זהות, ערכים ומנהיגות – שנת מצפן:

יש משהו מעורר קנאה בלראות תלמידים שמשתעממים בבית הספר, לא רוצים ללמוד ומרגישים מנותקים מהחומר - ואז מגיעים למכינה קדם-צבאית, ופתאום לומדים בשקיקה סוגיה בגמרא, טקסט של הרצל או שיר של אלתרמן. אלה בדיוק אותם תכנים שניסינו ללמד אותם קודם, אבל שם הם פוגשים אותם אחרת. אז למה זה עובד במכינה? שם נותנים להם מקום אמיתי להוביל: הם מכינים חלק מהשיעורים, יוזמים, מתווכחים, משפיעים ומרגישים שהקול שלהם חשוב. במכינות עוסקים גם בתכנים שלא תמיד מקבלים מקום מספיק במערכת החינוך, ופוגשים את החברה הישראלית כפי שהיא, על המחלוקות, המתחים והסיפורים שלה. במערכת החינוך שלנו - במקום עוד שעות בכיתה, אנחנו רוצים שלכל תלמיד תהיה הזכות לקבל את החוויה הזו.

- **משנים את השנה האחרונה ללימודים:** מרבית בחינות הבגרות יסתיימו כבר בכיתה י"א, ושנת הלימודים האחרונה תהפוך לשנה שמוקדשת פחות לבגרויות ויותר להכנה לחיים הבוגרים, עם מיקוד בהקניית כישורים לחיים ובהכנה לשירות משמעותי ותרומה לחברה. המסגרת תהיה שנת מכינה או שנת שירות במימון המדינה - בליווי צמוד של מנטורים בוגרי מכינות. לשם כך, נדרש צמצום בהיקף הבגרויות כדי לא לייצר עומס בלתי-אפשרי על התלמידים והמורות בכיתות י"א.

בלימת הקריסה והבאת הטובים להוראה - פתרון משבר כוח האדם במערכת החינוך:

לפי סקר TALIS לשנת 2024, ישראל נמצאת במקום ה-51 מתוך 55 מדינות בכל הנוגע לחומרת המחסור בכוח אדם בחינוך. בכמחצית מחטיבות הביניים בישראל דווח על מחסור שפגע ביכולתו של בית הספר להעניק הוראה איכותית, נתון גבוה יותר מפי 2 מאשר הממוצע במדינות ה-OECD. הוראה הפכה למקצוע כפוי-טובה, עם תנאים שמקשים מאוד להגיע להישגים עם התלמידים. מדי שנה ניתן לראות נטישה המונית של מורות ומורים שהחליטו לוותר על ההוראה ולחפש תעסוקה אחרת, לצד "נשירה סמויה" - מורות ומורים שנשארים פיזית במערכת, אך בנוכחות שחוקה ששוחקת גם את התלמידים בהתאמה. המחסור האדיר במורות ומורים מוביל לביטולי שיעורים, ולכיתות גדולות ורוויות אלימות וחרמות. **תשאלו כל מורה או מנהלת - והן יגידו: מערכת החינוך בישראל היא היום מערכת בקריסה. אין לנו ברירה אחרת, מלבד - להחזיר את מקצוע ההוראה לימיו היפים, כדי להציל את מערכת החינוך.**

כדי לעשות זאת, נפעל בשני אפיקים משלימים:

1. שימור וניהול נכון יותר של כוח האדם: המחסור במורות ובמורים לא קיים רק בישראל - הוא משבר עולמי, ולפי ה-OECD הוא אף החריף בעשור האחרון בקרב המדינות המפותחות. מעבר לבעיות המבניות של מערכת החינוך, פעמים רבות שיעור גבוה מהמורות מצויות סמוך לגיל הפרישה, ולא נכנסות מספיק צעירות במקומן. חלק מהסיבות לכך ניתנות לתיקון ולשיפור, וחלקן נוגעות לפערים הבין-דוריים בתפיסות ביחס לעולם התעסוקה בכלל, וביחס למקצוע ההוראה בפרט. או בפשטות יותר - ממש ממש קשה להביא מורות ומורים חדשים למערכת - וייתכן שהמחסור בכוח אדם יישאר איתנו. אבל הנחת עבודה זו אין משמעותה שנשב בחיבוק ידיים - כי יש המון מה לעשות:

- **מנצחים עם מה שיש:** יחס מורה: תלמידים במערכת החינוך בישראל עומד על 13.5:1 בחינוך היסודי, 1:8.5 בחטיבות הביניים ו-1:9 בגילי התיכון. זה יחס דומה לממוצע במדינות ה-OECD, ולפעמים אפילו טוב יותר. המשמעות בפועל - באמצעות ניהול נכון יותר של כוח האדם ושינוי שיטות ההוראה ומבנה יום הלימודים, ניתן להפחית את מספר המורות הנדרשות למערכת, את העומס על המורות הקיימות ואת גודל הכיתות לממוצע של 20 תלמידים בכיתה. בין היתר, ניתן לצמצם את מספר שעות ההוראה הפרונטליות, לשלב AI בתוך מערכי השיעור כדי לאפשר למידה פרטנית (פירוט מופיע בפרק על חדשנות ו-AI), ליצור חיבור חזק ומשמעותי יותר בין החינוך הפורמלי לחינוך הבלתי-פורמלי, ולהרחיב תכניות העשרה בתוך ומחוץ לשעות הלימודים. במקביל, באמצעות סמכויות ותקציבים, נעודד נקודתית רשויות מקומיות עם משבר כוח אדם חריף במיוחד - כדי לאפשר להן למצוא וליישם פתרונות מקומיים למחסור במורות, גננות וסייעות.

- **בולמים את הקריסה:** הנתונים הכואבים מראים כי אחד מכל חמישה מורים ומורות חדשים עוזבים את בתי הספר בתוך 5 שנים. זו לא גזירת גורל. לצד השכר המבזה בשנים הראשונות לעבודה, מורות עוזבות בשל העדר תחושת מסוגלות, חוסר באוטונומיה פדגוגית, תנאי עבודה לא פשוטים ומחסור באפיקי קידום מגוונים ומתגמלים. והתחושות האלו לא מגיעות בחלל ריק - הורדת רף הכניסה במערכת החינוך כתוצאה מהמחסור בכוח האדם הובילה לכניסת אנשים לא בשלים למערכת ומקשה עליהם לפתח תחושת מסוגלות. לצד זאת, ריכוזיות המערכת מקשה על המורות לפרוח ולגלות יצירתיות פדגוגית. לגבי תנאי העבודה, סקר המורים לשנת תשפ"ד של ראמ"ה הראה כי רק 74% מהמורות אומרות שבתוך הספר יש להן תנאים מתאימים לשהייה ממושכת - פינת עבודה, מקום לאחסון חפצים אישיים ומקום מתאים לאכול בו. יתרה מכך, המורות לא מקבלות דברים בסיסיים בכל מקום עבודה - מחשב נייד לעבוד איתו, מתנות לחגים, ואפילו לא תקציב לקפה וחלב בחדר המורים. מדובר בדברים קטנים, אך שיוצרים בטווח הארוך תחושת חוסר הערכה, במיוחד עבור המורות שעברו הסבה ממקצועות אחרים, ומהוות יותר ממחצית מהמצטרפות החדשות למערכת בשנים האחרונות. אז מה נעשה כדי לפתור את זה?

i. קודם כל - גיבוי מלמעלה: במקום לקצץ למורות את הכנפיים - נייצר את האפשרות להמריא ולהביא תוצאות: יותר יחס אישי ומקום לערכים, יותר פיתוח מקצועי ופיתוח תוכניות לימוד, ועידוד צורות למידה אחרות ויצירתיות מקצועית. נעניק לצוותי ההוראה יותר אחריות ואוטונומיה, פחות בירוקרטיה ו"טופסולוגיה", ונייצר להם מרחב בטוח מול ההורים ומול הפוליטיקאים.

ii. מסלולי קידום: נבנה מסלולים שונים למורות מצטיינות שלא בהכרח מעוניינות להתקדם לתפקידי הנהלה. כך למשל, מורה ותיקה תוכל להפוך למובילה פדגוגית, ולשמש כמנטורית למורות חדשות - כדי לצמצם את "הלם הקליטה", ולחזק אצלן את תחושת המסוגלות כדי למנוע נשירה מוקדמת. בכל מקרה, נפעל לכך שבכל מסלול, לא יהיה יותר מצב שבו התקדמות או הרחבת הסמכויות יובילו ל"ענישה" במשכורת - כי זה גם מרתיע אנשים טובים מלהישאר ולהתקדם במערכת. הבעיה במערכת החינוך אינה רק מי נכנס, אלא מה קורה לו ביום הראשון.

iii. סל בסיס לכל מורה: לא יהיה יותר מצב שבו למורה אין איפה לשבת ולעבוד כשהיא מגיעה לבית הספר, שהיא צריכה לממן ציוד בסיסי מכיסה - וגם את הקפה למשרד היא צריכה לקנות מכספה. נקצה לכל בית ספר "תקציב רווחה", נעשה מיפוי מקיף של תנאי העבודה של המורות והמורים בכל בתי הספר, ונקצה משאבים כדי לשפר את תנאי העבודה בבתי הספר שבהם זה נדרש.

2. הטובים להוראה ולהנהלה: אין דרך קלה לומר את זה - אבל המחסור בעובדי הוראה הוביל להורדת הסטנדרטים בקרב מי שכן נכנס למערכת. כך למשל, בסקר המנהלים של ראמ"ה שנערך ביולי 2024, 70% מן המנהלים דיווחו כי לקושי בגיוס מורות ומורים טובים יש השפעה רבה על ניהול הצוות החינוכי. לפי סקר TALIS מאותה שנה, כמעט מחצית מהמורות בישראל עובדות בבתי ספר שבהם המנהלים מדווחים שמחסור במורים מוסמכים כבר פוגע באיכות ההוראה - פי שניים מממוצע ה-OECD. עוד אינדיקציה להורדת הרף היא הזינוק במספר עובדי ההוראה שעדיין נמצאים בתהליך הכשרה והועסקו במערכת החינוך באישור חריג - קפיצה של כמעט 80% בשנתיים! הבעיה היא שאיכות ההוראה מושפעת ישירות מאיכות המורות והמורים, ועובדי ההוראה הפחות איכותיים או בשלים פשוט לא שורדים במערכת - ומייצרים עוד מחסור.

○ **נעלה את רף הכניסה למערכת החינוך:** המדיניות של משרד החינוך תהיה פשוטה - רק הטובים ביותר ייכנסו ללמד את הילדים שלנו. בטווח הקצר קיים סיכון שזה יגדיל את המחסור בכוח אדם, ולכן צריך לבצע את המהלך בזהירות ובהדרגתיות - אבל האיכות יותר חשובה מהכמות. יתרה מכך, אנחנו מאמינים כי בטווח הארוך זה יביא יותר אנשים למערכת בשל שדרוג יוקרת מקצוע ההוראה, וישאיר אותם לטווח ארוך בשל התאמה טובה יותר למקצוע, ותחושת מסוגלות גבוהה יותר.

○ **שכר התחלתי למורה של 12,000 שקלים:** לא ייתכן שמורה מתחילה בישראל מרוויחה פחות ממלצר. כיום, השכר ההתחלתי של מורה שאינה מחנכת עומד על כ-8,300 שקלים ברוטו, ועל כ-9,300 שקלים למורה מחנכת. אלא שבפועל, מורות רבות בתחילת דרכן אינן מועסקות במשרה מלאה. לפי דו"ח הממונה על השכר במשרד האוצר לשנת תשפ"ד, השכר הממוצע של עובד הוראה בשנתו הראשונה עמד על 7,421 שקלים ברוטו בלבד בחודש. זהו שכר שאינו הולם את האחריות, ההשכלה והחשיבות של מקצוע ההוראה. לכן נקבע רצפת שכר של 12,000 שקלים למשרה מלאה למורות ולמורים ב-5-6 השנים הראשונות לעבודתם במערכת, באמצעות מענק ייעודי - "מענק מורה צעירה". כך נחזק את הכדאיות הכלכלית של הכניסה למקצוע, נסייע להשאיר מורות איכותיות במערכת ונבהיר שמדינת ישראל מתייחסת להוראה כמקצוע חיוני שראוי לתגמל בהתאם.

○ **מחזקים את הנהגת בתי הספר - מעמד מיוחד למנהלות ולמנהלים:** מנהלות ומנהלי בתי הספר נושאים באחריות מקצועית, פדגוגית, ניהולית וקהילתית עצומה, אך מעמדם במערכת החינוך אינו משקף את גודל האחריות המוטלת עליהם. כיום מנהל בית ספר עדיין מוגדר למעשה כעובד הוראה המקבל גמול ניהול, במקום כפרופסיה ניהולית מובחנת ובכירה בפני עצמה. נשנה זאת ונענן מעמד מקצועי ייחודי למנהלות ולמנהלים, לצד שיפור משמעותי בשכרם וביוקרה הציבורית של המקצוע. במקביל, ניתן להם את הכלים הדרושים כדי לנהל באמת: יותר זמן ניהול, גמישות אמיתית בניהול משאבים, חיזוק צוותי ההנהלה והמנהלה, ושדרוג תנאי ההעסקה של הצוות האדמיניסטרטיבי בשיתוף הרשויות המקומיות. בנוסף, נפעל להסדרת כיסוי ביטוחי מקצועי מתאים למנהלות ומנהלים, כך שלא יישארו חשופים באופן אישי לתביעות בגין החלטות שקיבלו במסגרת תפקידם וסמכותם. כך נחזק את מעמד מנהלי בתי הספר, ניתן להם גיבוי אמיתי, נמשוך לתפקיד אנשי ונשות חינוך מצוינים ונאפשר להם להתמקד במה שהם אמורים לעשות - להוביל פדגוגית, לבנות צוותים חזקים ולנהל בתי ספר מצוינים.

- **חושבים מחוץ לקופסה - ומביאים כוח אדם איכותי במהירות:** ניישם הסדרי תמרוץ ותגמול מיוחדים ("חוזים אישיים") שכבר אושרו בהסכמי השכר עם הסתדרות המורים וארגון המורים - אך טרם מומשו בפועל. נתגבר מסלולי הכשרה ונייצר הקלות מס משמעותיות ותמריצים כלכליים נוספים לבעלי תואר שני ודוקטורנטים ולגמלאי שירות קבע ממערכת הביטחון שיעברו הסבה לחינוך - כקריירה שנייה או או בהיקף חלקי לצד עיסוקם העיקרי, ונחזיר מורות ומורים מצטיינים שפרשו מהמקצוע או יצאו לגמלאות.
- **מהייטק להוראה - גיוס כוח האדם הטוב ביותר לכיתות:** כדי שההייטק הישראלי ימשיך להוביל את הכלכלה, מערכת החינוך חייבת להבטיח שיש מי שמלמד את מקצועות העתיד. לכן נשאף להגדיל מדי שנה את מספר המוסבים מהייטק להוראה, תוך הרחבת מעטפת ההדרכה והחניכה שהם מקבלים בבתי הספר. זאת עד לצמצום משמעותי של המחסור במורות למקצועות ה-STEM. כדי להגיע ליעד - נצא למהלך לאומי להרחבת ההסבה בדגש על מדעים, טכנולוגיה, הנדסה ומתמטיקה. לשם כך, נקים מודל הכשרה ייעודי למוסבים, שבו ההכשרה להוראה תיעשה תוך כדי עבודה והתנסות אמיתית בבית הספר, נקבע מסלול מיוחד להכרה בעד 90% משנות הניסיון בתעשייה כוותק לצורך חישוב שכר בהוראת מקצועות STEM, נקים מסלול ייעודי לבוגרי ובוגרות מדעי המחשב והמדעים המדויקים, שיאפשר להם לרכוש תעודת הוראה, ללמוד לתואר שני ולהתנסות בהוראה כבר בתחילת הקריירה, ונבנה שותפות ארוכת טווח בין המדינה, מערכת החינוך ותעשיית ההייטק - כך שאנשי הייטק יוכלו ללמד חלק מהשבוע בבית הספר ולהמשיך לעבוד בהיקף מצומצם בתעשייה.

כדי לממש בצורה יעילה ונכונה את שני אפיקי הפעולה, אנחנו צריכים שמערכת החינוך תדע לנהל את כוח האדם במערכת - גם בראיית מאקרו וגם בראיית מיקרו. כיום, משרד החינוך בכלל לא יודע כמה מורות חסרות לו, באילו שכבות גיל, באילו זרמי חינוך, באילו אזורים בארץ ובאילו מקצועות. כשיש עיוורון בנתונים - ברור שאי אפשר אפילו להתחיל לפתור את הבעיה. בנוסף, אין מספיק אנשים במערכת שתפקידם למשוך עובדים טובים ולדאוג שהם יישארו. **גם את זה נצטרך לתקן:**

- **מדד לאומי למחסור בעובדי הוראה:** נבנה, בשיתוף הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מדד למחסור בעובדי הוראה, שימפה באופן שוטף את צורכי כוח האדם במערכת לפי שכבת גיל, זרם חינוכי, אזור גאוגרפי ומקצוע הוראה - ויכלול גם תחזית לשנים הבאות. המדד יאפשר למשרד החינוך לזהות בזמן אמת היכן נמצאים המחסורים החמורים ביותר ולספק מענקים ממוקדים, וכן לתכנן מראש את כוח האדם הדרוש למערכת. כך נעבור מניהול משברים ברגע האחרון לתכנון ארוך-טווח שיצמצם מראש מחסור בעובדי הוראה.
- **HR בית-ספרי:** נקים בבתי הספר מערך משאבי אנוש מקצועי, בדומה למודלים שכבר פועלים כיום ברשתות החינוך. המערך יסייע למנהלים בשימור המורות והמורים, בשיפור תנאי העבודה ובמתן מענה לבעיות פרטניות לאורך הדרך. במקביל, הוא ישמש גורם מקצועי בתהליכי הגיוס והקליטה, ויסייע להבטיח שעובדי ההוראה שמצטרפים לבית הספר מתאימים לתפקיד ולצרכים של הצוות והתלמידים. כך נחזק את איכות הגיוס, נצמצם שחיקה ועזיבה, ונאפשר למנהלות ולמנהלים להתמקד בניהול הפדגוגי והחינוכי של בית הספר.

החינוך הממלכתי חוזר להרים את הראש

גם הזרם הגדול בישראל יקבל את העצמאות והמשאבים לחנך למדע, ציונות, יהדות ודמוקרטיה – בדרכו.

כל הילדים במערכת החינוך צריכים להיות שווים. בתפיסת העולם שלנו, הפיצול ההיסטורי של מערכת החינוך לזרמים נפרדים היה טעות עמוקה: היינו רוצים לראות מערכת חינוך משותפת שמחברת בין ילדי ישראל ולא מפרידה ביניהם. אבל זו אינה המציאות שקיבלנו, ובמשך שנים ארוכות הפיצול הזה גם יצר עיוותים שהובילו לכך שחלק מהילדים מקבלים יותר - ואחרים פחות. כך למשל, נתוני משרד החינוך מצביעים על כך שהתקציב שמסקיעה המדינה בתלמיד תיכון בחינוך הממלכתי-דתי גבוה ב-28% מזה המושקע בתלמיד בחינוך הממלכתי, וב-40% מזה המושקע בתלמיד ערבי.

בתוך המציאות הזו, החינוך הממלכתי נשאר מאחור ונפל בין הכיסאות. לא עוד. כל עוד קיימים זרמי החינוך השונים, נפסיק להתייחס לחינוך הממלכתי כאל ברירת המחדל שאין צורך להשקיע בה. בתי הספר הממלכתיים יקבלו את התקציבים, הכלים והתשתיות שמאפשרים גם לזרמים אחרים לבנות לעצמם מערכת חינוך חזקה ובעלת זהות ברורה.

בתי הספר הממלכתיים יחנכו בראש מורם לערכים דמוקרטיים, ציוניים ויהודיים, ויעמיקו בלימודי יצירה, תרבות, מדע ומצוינות. יש לנו עגלה מלאה - והיא נשכחה והוזנחה במשך שנים. אין שום סיבה שילדי החינוך הממלכתי לא יכירו אותה, יהיו גאים בה ויתחנכו לאורה. נעשה עבור תלמידי החינוך הממלכתי את מה שהיה צריך לעשות עבורם מזמן: נעניק להם זהות חינוכית ברורה, תוכן עשיר ומשאבים ראויים.

'ביחד' תדאג לתנאי לימוד ראויים במוסדות הממלכתיים:

- **תוספת מיידית של מיליארדי ש"ח:** תוספת תקציבית למוסדות החינוך הממלכתיים, לצורך יישור קו ויצירת שוויון אמיתי בתקציבים, בתנאים ובשעות כמו בחינוך הממלכתי-דתי.
- **חומת מגן ערכית לחינוך הממלכתי:** נחזק את הזהות, העצמאות והבסיס הערכי של החינוך הממלכתי באמצעות גוף ייעודי שיוקדש למטרה הזו, ונבטיח שהוא לא יהיה נתון לשינויים פוליטיים ולגחמות מתחלפות. נגבש עבורו תפיסה חינוכית ארוכת-טווח, בהובלת אנשי ונשות מקצוע ורוח, שתעניק לבתי הספר גב, כלים ושפה משותפת. החינוך הממלכתי יחנך בביטחון ובגאווה לערכי הדמוקרטיה, הציונות והיהדות, לצד מדע, חשיבה ביקורתית ויצירה - ויקבל את ההגנה והעצמאות הדרושות כדי לשמור על הערכים האלה.
- **חינוך לערכי מדינה יהודית ודמוקרטית:** השינוי יורגש מיידית. נתקצב ונעצים את ארגוני החברה האזרחית, במסגרות הפורמליות והבלתי-פורמליות, שעוסקים בהנחלת מחויבות למגילת העצמאות, לשלטון החוק, לזכויות אדם, לערבות הדדית ולזהותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. בנוסף, נעבוד בשיתוף פעולה עם ועדות המקצוע והמזכירות הפדגוגית כדי לחזק את הערכים האלה בתוך מקצוע האזרחות ומקצועות נוספים - לכלל הזרמים, ובפרט לזרם הממלכתי.

החזרת הגבולות, המוגנות והריפוי למערכת החינוך

מערכת החינוך הישראלית לא יכולה להצליח ולשגשג ללא גבולות ברורים ואכיפת משמעת. אבל הרבה לפני השגשוג, יש תנאי יסוד שחייב להתקיים בכל כיתה: סביבה בטוחה, שבה כל ילד וילדה מרגישים מוגנים ושייכים.

אחרי שנות הקורונה והמלחמה, ילדים וילדות רבים בישראל מתמודדים עם מצוקה רגשית ונפשית מתמשכת. לפי המועצה לשלום הילד, בשנה השנייה למלחמת "חרבות ברזל" נרשמה עלייה של כ-31% במספר הנערים והנערות שאובחנו על-ידי קופות החולים כסובלים מחרדה, וכן נרשמה עלייה של כ-14% במספר הנערים והנערות שאובחנו כסובלים מדיכאון, לעומת שיעורם בשנה שקדמה לה.

אי אפשר לצפות מהם ללמוד, להתפתח ולבנות קשרים בריאים בלי לתת מענה אמיתי לכאב, לחרדה ולטראומה שהם נושאים איתם. ריפוי המצוקה הזו הוא לא רק חובה מוסרית כלפי הילדים; הוא גם תנאי הכרחי למיגור האלימות. מצוקה שאינה מזוהה ואינה מטופלת עלולה להתפרץ בהתנהגות פוגענית, בנייתוק, בחרמות ובנשירה. המצוקה אינה תירוץ לאלימות, אבל היא בהחלט חלק מהשורש שחייבים לטפל בו.

במקביל, חשוב להבין שאלימות אינה מתבטאת רק במכות ובקללות. היא כוללת גם לעג, השפלה, הפצת שמועות, הדרה וחרם, בכיתה, מחוץ לכיתה וברשת. במקרים כאלו, לא די לטפל רק בילד הפוגע או בילד שנפגע: על בית הספר לעצור את הפגיעה, להגן על הנפגע, לדרוש אחריות מהפוגעים ולפעול גם מול הכיתה והמעגל החברתי שמאפשרים לפגיעה להימשך. האחריות הזו אינה מסתיימת בשער בית הספר, משום שבריונות בקבוצת הוואטסאפ או ברשת משפיעה ישירות על חייו של הילד בכיתה.

האלימות במערכת החינוך לא נוצרה בוואקום: תרבות מבוגרים אלימה מייצרת תרבות צעירים אלימה. כדי לטפל באלימות בקרב צעירים, צריך להכיר בבעיית האלימות בחברה הישראלית ולוודא שהיא מקבלת מענה הוליסטי בכל הגילים, במסגרת תוכנית ממשלתית רחבה. בתי הספר צריכים להפסיק לשקף את האלימות בחברה - ולהתחיל לתקן אותה.

צעירים זקוקים לגבולות ברורים, ובהיעדרם ההתנהגויות הופכות מסוכנות יותר ויותר - לצעירים עצמם ולסביבתם. לכן ניישם מדיניות של אפס סובלנות לאלימות פיזית, מילולית ומינית, וכן לבריונות וחרמות במרחב הפיזי והדיגיטלי. ניתן גיבוי מלא להחלטות ענישה ולכללי משמעת שייקבעו או יאושרו בידי הנהלת בית הספר. המערכת תעשה כל מאמץ חינוכי, טיפולי ויצירתי כדי לא להרחיק תלמידים לצמיתות. אבל השורה החינוכית התחתונה תישאר ברורה: זכותם של כלל התלמידים ללמוד בסביבה מוגנת, בטוחה ומכבדת גוברת על זכותו של תלמיד פוגע להישאר בכיתתו בלי שינוי, אחריות וטיפול.

ביד אחת נחזק את הגבולות, את הסמכות ואת יכולות האכיפה במוסדות החינוך. ביד השנייה נכפיל את תקציבי הטיפול הרגשי, נחזק את מערך היועצות והפסיכולוגים, ונרחיב את המענה הפרטני לתלמידים במצוקה - כדי למנוע נשירה, אלימות והידרדרות, ולאתר בזמן גם בדידות, הדרה וחרם.

- **קרבן חירום לכל בית ספר - למענה רגשי ולימודי מיידי:** לכל בית ספר יינתן תקציב חירום ייעודי למימוש דרך מערכת הגפ"ן, לטובת סיוע מיידי לתלמידים במצוקה רגשית או לימודית על רקע שנות המלחמה והקורונה.
- **הכשרה בחינוך מוכוון טראומה:** חשוב להכשיר את כלל צוותי ההוראה והחינוך לעבודה מוכוונת טראומה - מהגיל הרך ועד התיכון. מורה שמבין את השפעתה של טראומה יודע לזהות שינויי התנהגות, להגיב ברגישות, להציב גבולות באופן מיטיב וליצור בכיתה תחושת ביטחון, שייכות ויציבות. הכשרה כזו אינה מחליפה אנשי מקצוע בתחום בריאות הנפש, אך היא מעניקה לצוותים את הכלים הראשוניים למנוע הידרדרות, להפנות לסיוע בעת הצורך, ולוודא שבית הספר אינו רק מקום ללמידה - אלא גם מרחב שמסייע לילדים להחלים, להתחזק ולחזור להאמין בעצמם.
- **חיזוק מערך התמיכה הרגשית בבתי הספר:** כיום, הפער בין הצורך לבין המענה בפועל גדול. בעוד שהמלצת שפ"י היא פסיכולוג חינוכי אחד לכל 500 תלמידים, בפועל היחס הארצי עומד על פסיכולוג אחד לכל 1,000-1,500 תלמידים, ובפריפריה ובחברה הערבית הוא עלול להגיע אף לפסיכולוג אחד לכל 2,000 תלמידים. המשמעות היא שבית ספר ממוצע מקבל לעיתים רק שעות

ספורות של פסיכולוג בשבוע. גם בתחום הייעוץ החינוכי קיים פער משמעותי: מול יחס מומלץ של יועצת אחת לכל 250-300 תלמידים, בפועל יועצת אחת נותנת בממוצע מענה לכ-400-600 תלמידים. חמור מכך, בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים אין כיום חובה להקצות שעות ייעוץ, ובמקרים רבים היועצות מועסקות באופן חלקי על תקן של עובדות הוראה. גם בחינוך העל-יסודי, שבו קיימת תקינה מחייבת, היא עומדת על 1.7 שעות ייעוץ שבועיות בלבד לכיתה. נפעל לאיוש מלא, ולאחר מכן להרחבת תקני הפסיכולוגים והיועצים החינוכיים, להסדרת תקינה מחייבת בכל שלבי החינוך, כולל בחינוך לגיל הרך, לשיפור תנאי ההעסקה ולצמצום הפערים בין המרכז לפריפריה ובין החברה היהודית לערבית. במקביל, נבנה בבתי הספר צוותי רווחה רב-מקצועיים קבועים, שיכללו גם מטפלים בהבעה ויצירה ובתחומים טיפוליים נוספים – במקום להסתמך על תוכניות זמניות ותקציבים נקודתיים. נחזק גם את המענה הקבוצתי והכיתתי: נעניק למחנכות הכשרה וכלים להתמודדות עם הדינמיקה החברתית והרגשית בכיתה, ונאפשר להן להוביל באופן מובנה תהליכים לחיזוק האקלים הכיתתי, למניעת חרמות ואלימות ולזיהוי מוקדם של מצוקה. בכל בית ספר יפעל צוות מקצועי שילווה את המענים הללו, כך שהאחריות לרווחת התלמידים תלווה גם בכוח האדם ובכלים הנדרשים כדי לממש אותה.

- **הרחבת מוסדות "ההזדמנות השנייה" והגדלת תקציבי השירותים הפסיכולוגיים:** נרחיב את המסגרות לנוער בסיכון, ונגדיל משמעותית את בנק השעות לטיפול רגשי ואת התכניות למניעת נשירה-חוזרת. נדאג שיהיו מספיק משאבים לטיפול הולם במוקדי הקושי ומקרי הקיצון.

- **מחברים בין החינוך הפורמלי לבלתי-פורמלי - ורואים את הילד כמכלול:** אף שהחינוך הפורמלי והחינוך הבלתי-פורמלי נמצאים שניהם תחת אחריות משרד החינוך, בפועל הם פועלים במידה רבה כמערכות נפרדות, כמעט ללא רצף חינוכי או שיתוף מידע. ההפרדה הזו מקשה על המערכת לראות את הילד כמכלול ולזהות בזמן התרחקות ממסגרות חיוניות, בדידות, נשירה או התנהגויות סיכון. לנוכח הירידה בהשתתפות במסגרות בלתי-פורמליות והעלייה בתופעות של אלימות, ונדלזים ועישון, נאמץ עקרונות מהמודל האיסלנדי: במקום להסתפק בהסברה ובהטפה על הסכנות, נשקיע ביצירת חלופות חיוביות ונגישות. כל ילד וילדה יקבלו שובר מסובסד להשתתפות בחוג, בתנועת נוער או במסגרת בלתי-פורמלית אחרת. הזכאות לשובר תותנה בהסכמת ההורים לשיתוף מידע רלוונטי בין המסגרת הבלתי-פורמלית לבית הספר, ובמחויבות המסגרת להעביר את המידע הנדרש לצוות החינוכי. כך נחבר בין כל המסגרות שמלוות את הילד, נוכל לזהות קשיים מוקדם ולבנות עבורו מעטפת רציפה גם בתוך בית הספר וגם אחר הצהריים.

- **הקפדה על טיפול בבעיות משמעת - הרבה לפני שהן הופכות לאלימות:** התלמידים יידרשו להקפיד על ניקיון וסדר של הכיתה, ונעודד מוסדות חינוך להגביר את ההקפדה על כללי משמעת - ככלי למניעת הידרדרות מאוחרת יותר להתנהגויות שיהיו סכנה עצמית ו/או סכנה לאחרים.
- **גיבוי מלא לסמכות המנהלת והמורה:** נעניק גיבוי להחלטות משמעת וענישה של צוותי החינוך אל מול לחצים חיצוניים. אף מורה או מנהלת לא צריכה לפחד מהצבת גבולות או מהובלה של טיפול משמעת-חינוכי.

- **מתן כוח אמיתי למנהלים להגן על קהילת בית הספר ויצירת מסלול אמיתי לטיפול בתלמידים שמפעילים אלימות קיצונית:** נעדכן את חוזרי המנכ"ל כך שיאפשרו הארכה משמעותית של משך ההרחקה וההשעיה במקרי אלימות חמורים, תוך מתן סמכות לבית הספר להגיב גם לאירועי אלימות, הטרדה וחרמות המתרחשים מחוץ לכתליו, כאשר הם משליכים על קהילת בית הספר. כיום יכולת הפעולה של המנהלים מוגבלת ותלויה במידה רבה באישורי הפיקוח או הנהלת המחוז. גם האפשרות להעביר תלמיד שמפעיל אלימות קיצונית למסגרת אחרת כמעט שאינה מיושמת בפועל, בשל הצורך באישורי הרשות המקומית ומשרד החינוך, ומחסור במסגרות מתאימות. אנחנו נשנה את המצב הזה ונאפשר, במקרי קיצון ובהליך מוסדר ומפוקח, להרחיק תלמיד לתקופה של עד שלושה חודשים. בתקופה זו התלמיד לא יישאר ללא מסגרת: יוקצה לו ליווי מקצועי של מנתחי התנהגות וגורמי ליווי פדגוגיים, שיבנו עבורו תוכנית התערבות ושינוי התנהגות ויבטיחו המשך למידה סדירה מהבית, כדי שלא יצבור פערים שיקשו על חזרתו. במקביל יינתן מענה לצוות ולתלמידי בית הספר שנפגעו מאירוע האלימות.

- **מסגרות חירום חינוכיות למקרי אלימות קיצוניים:** אם בתום תקופת ההתערבות, לא ניתן יהיה להחזיר את התלמיד האלים בבטחה לבית הספר, תתאפשר העברתו למסגרת מותאמת. לשם כך נקים ונרחיב מסגרות ייעודיות לתלמידים עם דפוסי אלימות קיצוניים, לרבות מסגרות חינוכיות

"חירומיות" עבור ילדים שאין להם אבחון חד-משמעי, עם סמל מוסד ייעודי, צוות שהוכשר לעיצוב התנהגות ומעטפת טיפולית ופדגוגית מתאימה.

- **אחריות על פגיעות בצוותי הוראה:** תלמיד או הורה שבמכוון יפגע פיזית באיש צוות - יורחק מהמוסד לצמיתות.
- **הגדרת גבולות מול מעורבות הורים:** יחודדו נהלים ברורים המפרידים בין עדכון או שיתוף הורים - לבין התערבות בקבלת ההחלטות. ההורים יעודכנו בשקיפות מלאה, אך הסמכות המקצועית לקביעת עונשים והקפדה על ביצועם – תישאר בלעדית בידי בית הספר.
- **מלחמה בבריונות ובחרמות:**

○ **נכשיר בצורה שיטתית את צוותי החינוך לזיהוי ולטיפול מקצועי בבריונות ובחרם.** נחייב הכשרה תקופתית ואחידה לכלל המורות, המחנכות, היועצות והמנהלות, שתעניק כלים לזיהוי ביטויים של אלימות גלויה וסמויה – ובהם הדרה, הפצת שמועות, לעג, בידוד חברתי ובריונות ברשת – לניתוח הדינמיקה הכיתתית, להתערבות מוקדמת ולעבודה עם הנפגעים, הפוגעים, המצטרפים והעומדים מן הצד. במקביל, נפתח מסלול מוכר להתמקצעות בתחום, הכולל השתלמויות עומק שיוכרו לגמול השתלמות, קהילות מקצועיות וליווי קבוע גם לאחר ההכשרה. בוגרות ובוגרי המסלול יובילו את יתר הצוות הבית-ספרי ויבנו בכל בית ספר יכולת מקצועית קבועה, במקום להסתמך רק על מומחים חיצוניים לאחר פרוץ משבר.

○ **ניצור אפשרות להדרכה עיתית להורים בבתי הספר בנושא בריונות וחרם.** ההדרכות יעסקו בזיהוי סימני מצוקה, בשיחה פתוחה על החיים החברתיים בכיתה, מחוץ לכיתה וברשת, ובתגובה נכונה לדיווח של ילד. ההורים יקבלו כלים להימנע מהאשמה, מכעס או מכל תגובה אוטומטית אחרת שעלולה לגרום לילדים להסתיר את הפגיעה ולהישאר עמה לבדם.

○ **נחייב רצף שנתי של שיעורים למניעת בריונות וחרם, החל מבית הספר היסודי.** במסגרת כישורי חיים ושעות החינוך ייקבעו תכני מינימום מחייבים בנושאי שייכות, זכויות ילדים, זיהוי פגיעה, פנייה לעזרה, אחריות העומדים מן הצד והתנהלות בקבוצות מקוונות. התלמידים יהיו שותפים בגיבוש הנורמות הכיתתיות ובהפיכת האכפתיות וההתנגדות לפגיעה לנורמה חברתית.

○ **נבטיח ליווי רציף ואחריות מערכתית בכל מקרה של חרם מתמשך.** האחריות לטיפול לא תוטל על המחנכת לבדה: ההנהלה, הייעוץ והצוות החינוכי יישאו בה במשותף, ולכל תלמיד שנפגע ימונה איש צוות קבוע שישמש כתובת אמינה וילוה אותו מתחילת הטיפול ועד לסיומו. במקביל, נרחיב ונחדד את הנחיות משרד החינוך באמצעות פרוטוקול משלים ומחייב, שיקבע לוחות זמנים להתערבות, מועדי מעקב ותוכנית פעולה משותפת עם המשפחה ובמידת הצורך עם גורמי טיפול וקהילה. הטיפול לא יסתיים עם הפסקת הפגיעה הגלויה בלבד, אלא רק לאחר שיוודא כי החרם לא עבר לזירות סמויות או מקוונות, שהתלמיד חזר להשתלב במסגרת חברתית בטוחה וששוקמה תחושת השייכות והמוגנות שלו.

○ **נקצה תקציב ייעודי וקבוע למניעה ולטיפול בבריונות ובחרם.** ניצור בגפ"ן סל תקציבי צבוע שיאפשר לכל בית ספר להכשיר צוותים, להפעיל תוכניות לשינוי הנורמות הכיתתיות, לעבוד עם הורים, לחזק את תחושת השייכות ולהעניק מענה לתלמידים המתמודדים עם הסתגרות, חרדה חברתית ובדידות בעקבות פגיעה חברתית. במקביל, נקים מסלול תמיכה רב-שנתי לארגוני חברה אזרחית ולמוקדי סיוע מקצועיים, המעניקים ליווי לילדים ולמשפחות, מסייעים בהסרת תכנים, מדריכים הורים ומפעילים מענים קהילתיים גם מחוץ לשעות הלימודים. כך נבטיח רצף טיפולי ומקצועי בתוך בית הספר ומחוצה לו.

- **נקבע מנגנון קבוע לעדכון הנחיות משרד החינוך בנושא בריונות ברשת.** ההנחיות ייבחנו ויעודכנו באופן תקופתי בהתאם להתפתחויות טכנולוגיות, לפלטפורמות חדשות ולדפוסי פגיעה משתנים.
- **בשיתוף המשרד לביטחון לאומי, נרחיב ונחזק את המענה הטיפולי במוקד 105.** נפעל להגדלת מספר אנשי המקצוע מתחומי החינוך, הרווחה ובריאות הנפש, ונקבע זמני מענה וסטנדרטים מחייבים לטיפול בפניות. לצד המענה הטלפוני, המקוון ובווטסאפ, נבחן הקמת ערוץ צ'אט דיסקרטי ונגיש המותאם במיוחד לילדים ולבני נוער.
- **נשלים את החלת מדיניות איסור הטלפונים בכל שלבי החינוך ונבטיח אכיפה אחידה.** השימוש בטלפונים ייאסר במהלך יום הלימודים, לרבות בהפסקות, למעט שימוש חינוכי מאושר או צורך נגישותי. איסור הטלפונים עשוי לצמצם את הפגיעה בשעות בית הספר, אך אם החרם עובר לוואטסאפ אחר הצהריים - חובת ההתערבות של בית הספר עדיין קיימת.
- **נקים מערך דיווח ארצי אחיד ונפרסם נתונים שנתיים על בריונות וחרם.** בתי הספר ידווחו באופן מוגן ואנונימי על מספר האירועים, סוגם, זמני התגובה, דרכי הטיפול, הישנות הפגיעה ותוצאות ההתערבות. הנתונים יכללו גם הפניות למוקד 105 ולרווחה, ויאפשרו לזהות מוקדי כשל, להשוות בין מענים ולוודא שהמדיניות מיושמת בפועל - תוך שמירה מלאה על פרטיות התלמידים.

זריקת חדשנות למערכת - AI, מצוינות ב-STEM והכשרה למקצועות העתיד:

ישראל חייבת להציב לעצמה יעד ברור: להוביל בעולם בהטמעה אחראית, שוויונית ומותאמת של בינה מלאכותית במערכת החינוך. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לדשדש בתחום שבו כל שנת המתנה מגדילה את הפער שנצטרך להדביק בעתיד. מהפכת הבינה המלאכותית כבר משנה מן היסוד את שוק העבודה, את ענף ההייטק, את שדה הקרב, ואת סוג ההון האנושי שיידרש כאן בעשורים הקרובים. ואם שוק העבודה משתנה, מערכת החינוך חייבת להשתנות איתו ולהוות מנוע צמיחה למדינת ישראל. תפקיד המערכת לא יכול להיות רק ללמד תלמידים להשתמש בכלים חדשים, אלא להכשיר דור שלם שיודע ללמוד, להסתגל, להבחין בין מידע אמין למידע מטעה, ולרתום טכנולוגיה לטובת פתרון בעיות אמיתיות.

בינה מלאכותית יכולה לאפשר קפיצת מדרגה חינוכית: הוראה מותאמת אישית לכל תלמידה ותלמיד, זיהוי מוקדם של פערים, תרגול מדויק יותר וחיזוק משמעותי של הלמידה בתחומי המדעים, המתמטיקה והטכנולוגיה. במקביל, היא יכולה לשחרר מורות ומורים ממשיות בירוקרטיות שוחקות ולאפשר להם להקדיש יותר זמן למה שאף מערכת לא תחליף: קשר אישי, טיפוח חוסן, חינוך ערכי, מיומנויות חברתיות וראיית הילד שמאחורי הנתונים.

אך נכון להיום, ישראל מגיבה לאט מדי. בעוד מדינות אחרות כבר בונות תשתיות, מכשירות צוותי הוראה ומטמיעות תוכניות לאומיות, מערכת החינוך הישראלית עדיין אינה ערוכה בהיקף הנדרש לאתגר. הפער ניכר גם בתחומי ה-STEM: שיעור הזכאות לבגרות הייטק עלה בכ-50% בתקופתו של נפתלי בנט כשר חינוך, בין היתר בזכות "לתת חמש - התוכנית הלאומית לחיזוק לימודי המתמטיקה", אך מאז 2019 אנחנו מדשדשים במקום. בפועל, ישראל רחוקה מהיעדים שהציבה לעצמה בשיעור הזכאות לבגרות הייטק, גם בקרב כלל התלמידים וגם בקרב אוכלוסיות ספציפיות: תלמידות, תלמידים מהחברה הערבית ותלמידים מהפריפריה הגיאוגרפית. מצב זה הוא איום על הצמיחה, על המוביליות החברתית ועל יכולתה של ישראל להישאר מעצמת חדשנות גם בעתיד.

לכן, המדיניות שלנו תשלב בין שני יעדים שאי אפשר להפריד ביניהם: להכניס את הבינה המלאכותית לכל שכבות מערכת החינוך - ולבנות מחדש את המצוינות הישראלית במדעים, במתמטיקה, בטכנולוגיה ובהנדסה. לא חינוך מוכוון תשובות, אלא חינוך שמטפח סקרנות, חשיבה, אחריות ויכולת ליצור את העתיד.

- **הוראה מותאמת אישית -** המטרה היא שכל תלמיד ילמד בקצב שלו. לשם כך, נטמיע את ה-AI במערכת לטובת בניית תכנים ותרגילים מותאמים, סיוע בתכנון שיעורים, ניתוח למידה, זיהוי פערי ידע ומשוב בזמן אמת. היעד - תפקיד המורה ישתנה דרמטית ויתמקד בהנחיה אישית, ליווי של תהליכי למידה יזמיים, חינוך לערכים ותמיכה חברתית ורגשית שהילדים זקוקים לה. צורת הלמידה הזו תאפשר גם להקל על המחסור במורות.
- **מכינה א' - שימוש מושכל ואחראי ב-AI:** הבינה המלאכותית היא כלי חשוב וחזק, אבל כזה שחייבים לדעת איך להשתמש בו נכון כדי לא לייצר נזק. לכן, חשוב מאוד להתחיל מגיל צעיר - ולחנך לחשיבה ביקורתית, הבנת הנקרא והסקת מסקנות, אוריינות דיגיטלית והיכרות עם הבינה המלאכותית על כל היבטיה - הזדמנויות, מגבלות ואתגרים אתיים.
- **הבטחת רציפות תקציבית לתוכניות STEM:** נעגן תקציב רב-שנתי לתוכניות STEM במשרד החינוך. היעדר ודאות תקציבית עלול לפגוע בתכנון ארוך טווח ולהחליש תוכניות שכבר הוכיחו את יעילותן. התקצוב יהיה תוספתי, יציב ומבוסס יעדים, תוך מתן עדיפות לרשויות מקומיות, בתי ספר ואוכלוסיות שבהם שיעורי ההשתתפות וההצלחה במקצועות STEM נמוכים במיוחד.
- **הרחבת מקצועות הלימוד והמסלולים המתקדמים:** נפעל לפתוח ולהרחיב מגמות לימוד חדשות ורלוונטיות לעולם הטכנולוגי המשתנה, ובהן ביולוגיה חישובית, מדעי הנתונים, הנדסת מחשבים ותחומים משיקים נוספים. הנושא מחייב עבודת מטה מקצועית שתגדיר את תוכני הלימוד, דרכי ההערכה, הכשרת המורות והתשתיות הנדרשות.
- **קידום מותאם לחברה החרדית:** נדרש מהלך ייעודי להרחבת ההשתתפות של תלמידים ותלמידות מהחברה החרדית במסלולי מתמטיקה, מדעים, טכנולוגיה ובגרות הייטק. המהלך צריך לכלול

תקציב ייעודי ותוספתי, פיתוח מסלולים מותאמים, הכשרת מורות, ליווי פדגוגי, התאמת חומרי לימוד ובניית מנגנוני מדידה ובקרה מוסכמים.

- **היערכות ההשכלה הגבוהה לקליטת בוגרי בגרות הייטק:** הרחבת מספר הזכאים לבגרות הייטק חייבת להיות מלווה בהיערכות של מערכת ההשכלה הגבוהה. יש להרחיב את סגלי ההוראה במקצועות הטכנולוגיים, לחזק מעבדות ותשתיות הוראה, ולהגדיל את היצע הקורסים והמסלולים בתחומי ההנדסה, מדעי המחשב, הבינה המלאכותית ומדעי הנתונים. ההיערכות צריכה להיות צופה פני עתיד ולהתבסס על תחזיות לגבי הגידול הצפוי במספר בוגרי בגרות ההייטק, כדי למנוע מצב שבו ההצלחה במערכת החינוך תיתקל בחסם בכניסה לאקדמיה.
- **חיזוק לימודי האנגלית:** עובדות ועובדים בהייטק ובמקצועות מתקדמים נדרשים ליכולת הבעה גבוהה בעברית ובאנגלית, לרבות הצגת רעיונות מורכבים, כתיבה מקצועית, ניהול דיון ביקורתי ועבודה מול שותפים בינלאומיים. לכן, נקבע יעד לאומי מדיד לשיפור האנגלית המדוברת והאקדמית, ונבטיח לו תקציב ותוכנית יישום רב-שנתית.
- **הרחבת הפעילות הבלתי-פורמלית:** נעודד את החשיפה ללימודי STEM בעזרת השילוב בין למידה פורמלית ובלתי-פורמלית, באמצעות תנועות נוער, מרכזי מדע, תוכניות יזמות, חוגים, האקטונים ופרויקטים קהילתיים. יש לתת דגש מיוחד להרחבת הפעילות הבלתי-פורמלית בקרב בנות, כדי לצמצם פערים מגדריים ולחזק את השתלבותן במסלולי מדע, טכנולוגיה והייטק.
- **הקמת 15 מרכזי STEM חדשים** - נקים 15 מרכזים חדשניים שיספקו חוויות למידה חדשות בהקשרי חיים, יחברו בין בתי הספר, האקדמיה, התעשייה והקהילה ויצמצמו פערים בין מרכז לפריפריה. במרכזים יהיו מעבדות חקר מתקדמות, וחללי חדשנות שבהם תלמידים יפתרו בעיות אמת, מאנרגיה ירוקה ועד רובוטיקה ובינה מלאכותית.

לומדים גם בחירות: מתווה לאומי לרציפות חינוכית

למרות שנדמה שהשגרה במערכת החינוך הישראלית הפכה כבר ליוצאת מן הכלל, ואילו החירות הוא המצב המתמשך, תמיד אנחנו מופתעים, ומערכת החינוך לא ערוכה. היו לנו 6 שנות קורונה ומלחמה כדי להפיק לקחים, לבנות תשתיות, ולהגדיר מדיניות ברורה לחינוך בשעת חירום, אבל לפי דוח מבקר המדינה – טרם גובשה במשרד החינוך תוכנית מערכתית שתגדיר את המטרות, היעדים ואופן פעולתם של מוסדות החינוך בזמן חירום.

הלמידה מרחוק הפכה לפתרון ברירת המחדל, אבל היא לא עונה בפועל על הצרכים החינוכיים, החברתיים והרגשיים של התלמידים, והאפקטיביות שלה לא השתפרה מאז שמערכת החינוך החלה להתנסות בה לפני שנים. במקום מערכת ערוכה לחירום, נותרנו עם מערכת שממשיכה לתפקד על בסיס אלתורים.

- **עירוב שיטות לימוד וקבוצות קטנות:** נעודד שימוש יצירתי במקסימום שיטות לימוד - שיאפשרו מקסימום של רצף לימודי בגילים השונים (שיעורים מוקלטים, שעות קבלה פרטניות בזום, חומר לימודי מודפס, למידה פרונטלית, למידה מקוונת). מנהלות מוסדות החינוך, בתיאום עם הרשות, יקבעו את התמהיל הפדגוגי ואת שיטת ההפעלה הלימודית בבית הספר. הבחירה תיעשה בהתאם לרלוונטיות עבור כל שכבת גיל במוסד החינוכי, וברמת היברידיות משתנה לפי היכולות הקיימות ולפי התנאים בשטח. בכל מקרה, גם בלמידה מקוונת וגם בלמידה פרונטלית, יינתן דגש על גודל הקבוצה - מטעמי אפקטיביות פדגוגית ורגשית, ומטעמי התנהלות מיטבית בעת אזעקה.
- **במידת האפשר - חזרה ללמידה פרונטלית:** לדעת רוב מוחלט של המומחים, הלמידה הפרונטלית היא האפקטיבית ביותר. למפגש הפיזי יש גם חשיבות רגשית וחברתית גבוהה. לכן, בהינתן התנאים הביטחוניים ואישור פיקוד העורף, נפעל לחזרה מוקדמת ככל הניתן ללמידה פרונטלית.
 - **וולנטריות:** הורים שלא ירגישו בטוחים לא יחויבו לשלוח את ילדיהם ללימודים פרונטליים. לא יירשמו חיסורים ולא ייפגעו ציונים. לתלמידים שישארו בבתיהם יוצעו פתרונות מקוונים ברמה ארצית.
 - **התאמת הלמידה הפרונטלית לחירום:** הלמידה תיעשה בקבוצות קטנות, במרחבים מוגנים או בסמוך אליהם, בין אם במתכונת מלאה (במוסדות עם תקינת מיגון מלאה ומצבת כוח אדם מספקת) ובין אם במתכונת של משמרות או ימים לסירוגין (במוסדות עם תקינת מיגון ו/או כוח אדם חלקיים).
 - **שימוש בכוח אדם תומך:** מתן היתר למילוי מקום על ידי סטודנטים, גמלאים, תלמידי מכינות, בנות שירות ותנועות נוער - כדי לסייע בשעות קבלה פרטניות, להתגבר על היעדרות אנשי צוות או לתת מענה לילדיהם של המורים והמורות.
 - **ערבות הדדית במיגון:** על פי דו"ח עדכני של מרכז המידע של הכנסת, ל-62% מבתי הספר יש מיגון מלא או עודף, ל-24% קיים מיגון חלקי, וב-14% מבתי הספר אין מיגון כלל. כדי שניתן יהיה להחזיר ללמידה פרונטלית בהיקפים משתנים את כל מוסדות החינוך, יש לעודד שיתופי פעולה בין רשויות, בין מוסדות, ובין מגזרים. רשות ממוגנת תארח כיתות מרשות שכנה, בתי-ספר ממוגנים יארחו תלמידים מבתי ספר בתת-מיגון, מוסדות תרבות יארחו מוסדות חינוך, וכיו"ב. במקביל, צריך לקדם תוכנית חומש לסגירת פערי מיגון בכל בתי הספר.
 - **ביזור סמכויות עם גיבוי ומתן כלים:** החלטות על חזרה ללימודים פרונטליים יתקבלו על בסיס מקומי, ולא ארצי. בכל רשות יפעל מטה הכולל את נציגי הרשות המקומית, משרד החינוך, פיקוד העורף, הנהגת ההורים, ומנהלים ומנהלות. בכל מקרה, כל רשות תשקף לתושביה מראש ובזמן אמת את ההיערכויות ואת המתווים המוצעים.
 - **"הראשונים תמיד" - החינוך המיוחד:** מוסדות לתלמידים עם לקויות מורכבות ותפקוד נמוך - ייערכו מיידית, ויחזרו לפעילות מלאה בתוך 24 שעות ממתן אישור ביטחוני ראשוני. אם מערך ההיסעים העירוני מושבת, או מושבת חלקית, המוסדות ייפתחו על בסיס הגעה עצמית, תוך מתן מענק סיוע להורים לכיסוי הוצאות דלק/זמן. אם במבנה הקבוע אין מיגון שמאפשר פעילות, ייעשה שימוש במבני ציבור מוגנים ברשות המקומית ו/או במוסדות שבהם יש מיגון עודף.

- **תיעדוף חזרה ללמידה פרונטאלית – לפי גילים:** עקב היעדר רלוונטיות של לימודים מקוונים לגילים הצעירים, בחזרה ללימודים פרונטאליים במרחבים מוגנים או בסמיכות אליהם תינתן למעונות, לגני הילדים ולכיתות א'-ד' - עדיפות על פני גילים מבוגרים יותר.
- **שיפור הלמידה המקוונת:** אין פתרונות קסם שיספקו בן-רגע מענה ראוי, אבל כדי שלא נגיע שוב לא מוכנים למצב חירום עתידי – יש לנצל את המשבר הנוכחי ולהפוך אותו להזדמנות. צריך לפתח כלים שייעשה בהם שימוש גם בימי שגרה, שייטיבו את הלמידה, שיעזרו להתמודד עם המחסור בכוח אדם בהוראה, ויאפשרו למערכת מעבר מהיר וחלק ככל הניתן בין שגרה לחירום:
 - **השקעה בצוותי ההוראה:** לדאוג שכל כוח האדם בהוראה יוכשר להוראה מקוונת, על ידי השתלמויות חובה להיכרות עם כלים טכנולוגיים ופדגוגיים רלוונטיים. לאורך השנים הושקעו כספים בסרטונים מקוונים ובכלים דיגיטליים, אבל היעדר הכשרה לצוותים, והחלפה של פלטפורמות דיגיטליות ללימוד מקוון - הובילו לכך שהרבה עבודה ומשאבים ירדו לטמיון, ולחלק גדול מצוותי ההוראה חסרות מיומנויות הכרחיות. בסקר מורים של משרד החינוך, עלה שכמעט 40% מהם לא ראו עצמם עם המיומנות הנדרשת להוראה מרחוק מבחינה טכנולוגית, ואחוז דומה העיד שגם פדגוגית - התכנים לא מותאמים לסביבה מקוונת.
 - **תכנים מותאמים לקבוצות שונות:** את התכנים המקוונים צריך לייצר בצורה מותאמת לזרמי החינוך השונים, מותאמת לפי קבוצות גיל עם יכולות שונות ללמידה מקוונת, ומותאמת לקהלי היעד השונים בספקטרום שבין כיתות מחוננים, כיתות רגילות ונוער בסיכון.
 - **שמירה על רמת קשב:** כשהשיעור הוא מקוון, חשוב להקפיד שבמהלכו המתודה תוחלף בתכיפות. זאת, על מנת לשמור על רמת הקשב של התלמידים ולגרום להם לעקוב אחר הנעשה בשיעור. למשל: סרטון של עד 10 דקות, תרגיל, ואז הצגה של הפתרון, פתיחה לשאלות וכן הלאה. השיעורים יכולים להיות מוקלטים או ב-LIVE, ויש מקום לשקול שיעורים מוקלטים – ולאחריהם מענה ב-LIVE על שאלות. כמו כן, צריכים להיות תכנים ופלטפורמות בהכוונה ללמידה עצמית, כולל משחקים אינטראקטיביים.
 - **שעות קבלה פרטניות בזום:** זמנים מוגדרים לשעות קבלה פרטניות מול צוותי ההוראה, מול גורמי ייעוץ רגשי וטיפול, ומול צוותי תגבור לימודיים (כגון סטודנטים, גמלאים) – למענה לימודי ואישי מיטבי.
 - **שיתופי פעולה עם הסקטור הפרטי לצורך קידום, דיוק וייעול של הלימוד המקוון:** להפסיק את הניהול הריכוזי של משרד החינוך בעניין הזה. ניתן ללמוד מהנעשה בתחום לימודי הפיזיקה.
 - **חומרי לימוד מודפסים:** הפקת חומרים מודפסים שמותאמים ללמידה עצמית מרחוק, על בסיס חוברות עם הסברים ותשובות, כאשר ההשלמות הלימודיות - יהיו באמצעות שעות קבלה פרטניות. הנ"ל יכול לתת מענה גם למצבים של למידה במקומות בלי קליטה כגון מקלטים, תקלות רשת, היעדר מספר מספק של מחשבים במשקי בית ועוד.
 - **פתיחת מערכת הגפ"ן:** פתיחה מיידית של מערכת הגפ"ן לשימוש חופשי של צוותי ההוראה, כך שיוכלו להזמין תכנים, הרצאות ותוכניות - ללא ביורוקרטיה או מכשול תקציבי.
- **סגירת פערי תשתית:** נכון לשנת 2022, ל-7% עד 8% מהתלמידים בבתי הספר לא היו האמצעים הדיגיטליים הנחוצים ללמידה מרחוק. בסיוע המוסדות והרשויות המקומיות, יש לבצע מיפוי עדכני מהיר של פערי מחשוב ופערי אינטרנט בקרב התלמידים וצוותי ההוראה, ולצאת לפרויקט רכישת או השאלת אמצעים טכנולוגיים ו/או חבילות תקשורת לזקוקים לכך.
- **תקציבים למיזמים קהילתיים:** מיקרו-מימון לפעילויות חברתיות וקהילתיות נקודתיות בבתי פרטיים, במרחבים מוגנים או בסמוך אליהם.

הגיל הרך: המדינה תפסיק להתעלם מזה שתינוקות לא נולדים בגיל 3

הגיל הרך אינו רק שלב בדרך - הוא התקופה שבה מונחים היסודות לכל החיים. מן ההיריון ועד גיל שנתיים מתרחשת התפתחות מוחית מואצת במיוחד: עד גיל זה המוח כבר מגיע לכ-80%-90% מגודלו הבוגר, ובשנה הראשונה לחיים נבנים גם יסודות קריטיים להתפתחות השפה, הקשר הרגשי והיכולת ללמוד. כשמדינה אינה משקיעה בשנים האלה, היא משלמת על כך אחר כך - בפערים לימודיים, בקשיים רגשיים, בבריאות ובאי-שוויון שמתקבע כבר בגיל צעיר. כל שקל שמושקע בגיל הרך חוסך הרבה יותר בהמשך הדרך. בשביל צמצום פערים ומוביליות-חברתית אמיתית, חייבים להשקיע הרבה יותר בחינוך לגיל הרך. ממוצע ההוצאה הלאומית לילד בגיל הרך במדינות ה-OECD – גבוה פי 4 מאשר בישראל. המצב הזה חייב להשתנות באופן דרמטי.

- **מתן מענה רק להורים עובדים** - כיום 55% מהתקציבים של מערך הגיל הרך הציבורי הולכים לציבור החרדי שאינו משרת בצה"ל ובחלקו הגדול לא משתתף בשוק התעסוקה (רק כ-50% מהגברים החרדים עובדים, לעומת כ-90% מהגברים היהודים הלא-חרדים). נעגן את הקריטריון של "מיצוי כושר השתכרות" של שני ההורים, כתנאי לקבלה ולסבסוד שכר הלימוד במעונות הסמל, על מנת שאלה יעניקו שירות קודם כל למי שבוחר לשרת את המדינה ולנסות לפרנס את משפחתו בכבוד, בכך מתמרץ עבודה ונאפשר לשני ההורים לעבוד ולפתח קריירה.
- **בלימת הקריסה: שיפור תנאי ההעסקה במעונות** - כדי למשוך כוח אדם איכותי, ולדאוג לכך שישאר לאורך זמן. נעלה את שכר המטפלות, ונפעל לאיוש התקנים החסרים במעונות הסמל המסובסדים ובהמשך להרחבת התקינה.
- **הרחבת מסגרות החינוך הציבורי האיכותי שנמצאות בפיקוח:** הורים לא מקימים משפחה כדי לשים את ילדיהם במחסני-תינוקות שיסכנו את חייהם או יעכבו את ההתפתחות שלהם. הפתרון הנכון הוא שהמדינה תממן מוסדות לפעוטות מגיל 0, שיינתן בהם מענה ראוי הן להיבטי פיקוח והן להכשרה איכותית של הצוותים. נגבש תוכנית אסטרטגית להקמת מסגרות של חינוך ציבורי איכותי ולצירוף מעונות פרטיים למסלול המסובסד - כדי שתוך 8 שנים לכלל הפעוטות בישראל שהוריהם ירצו בכך תהיה מסגרת איכותית ומסובסדת.
- **הגדלה מיידיית של תקציבי הפיקוח על מעונות והדרכה למטפלות:** הממשלה הנוכחית תקצבה את תחום ההדרכה והפיקוח במעונות היום בחסר משמעותי. אנחנו נתקצב את התוכניות במלואן כדי להגיע למצב שבו יש פיקוח ואכיפה לכלל מסגרות מגיל לידה עד גיל 3 בישראל, ובעזרת רשתות החינוך ותקצוב פר-ילד לרשויות המקומיות - נייצר הזדמנויות הדרכה של 20 שעות חודשיות לכלל המטפלות בכלל המסגרות - פי 5 מהמצב כיום.
- **וואוצ'ר למימוש במעונות המפוקחים - הטבה למשפחות של פצועי צה"ל, משרתי מילואים וחיילי סדיר, ומשפחות שכולות.** ילדים ממשפחות אלו - יזכו לוואוצ'ר אותו אפשר יהיה לממש במסגרות מפוקחות בהן המטפלות עברו הכשרה מקצועית. אם יבקשו לממש אותו במעונות היום המפוקחים והמסובסדים, כדוגמת אלו של ויצ"ו ונעמ"ת – יקבלו קדימות על פני אחרים.

ההשכלה הגבוהה: קטר של מצוינות, מגדלור של ערכים

מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל ניצבת בשנת 2026 בנקודת הכרעה היסטורית. מצד אחד, היא נותרה הקטר המרכזי של ה"סטארט-אפ ניישן", של טכנולוגיות הביטחון, של החוסן הלאומי, ושל התרבות והרוח. ומצד שני, היא מתמודדת עם שחיקה תקציבית, פוליטיזציה גוברת, והשלכות ארוכות טווח של שנות מלחמה ובידוד בינלאומי. עכשיו, יותר מתמיד, חיוני להסיט את האקדמיה בישראל ממסלול ההתרסקות - אל מסלול המצוינות.

בשביל זה - צריך בין היתר לחזק את איתנות המוסדות להשכלה גבוהה, להכיר בחשיבותם, להוציא את הפוליטיקה מהגופים המנהלים, להילחם בחרם האקדמי על ישראל ועל ישראלים, להגדיל את שיעור ההשקעה במו"פ, להחזיר מענקי מחקר וסטודנטים זרים, ולהשיב את המוחות שברחו.

נעשה הכל כדי להחזיר את האקדמיה לימיה הטובים: חופשית מהתערבות פוליטית, מתוקצבת כראוי, ומוכוונת למצוינות.

- **השקעה תקציבית:** ישראל משקיעה היום בסטודנט באקדמיה פחות ממחצית מממוצע ה-OECD. הפער הזה פוגע באיכות ההוראה, ביכולת המחקר, בתשתיות, וביכולת של ישראל לשמור על היתרון היחסי שלה כמדינת חדשנות. אנחנו נבנה תוכנית רב-שנתית, מדורגת ואחראית לצמצום הפער מול ה-OECD, כדי להבטיח שהדור הבא של הסטודנטים, החוקרים והיזמים יקבל כאן את הכלים שמדינה מתקדמת חייבת לתת לו.
- **הפסקת הרדיפה הפוליטית:** היחס הפוליטי כלפי האקדמיה יהפוך מיידית מיחס ממשלתי של רדיפה והשתלטות עוינת, ליחס של הערכה והוקרה - לצד טיפוח תקציבי ועידוד העצמאות המחקרית.
- **מקצועיות לפני הכל:** נחזיר את המקצועיות למוקד קבלת ההחלטות במל"ג ובות"ת, ונקפיד שכל המינויים - יהיו על בסיס היכרות עם צורכי המחקר וההוראה מבפנים, ולא על בסיס נאמנות פוליטית עיוורת לשר הממנה.
- **מאבק ב"חרם השקט" על האקדמיה:** שנות המלחמה יצרו אתגרים חסרי תקדים לאקדמיה הישראלית - ביטול של כנסים בינלאומיים שתוכננו בישראל, ירידה בהזמנות לחוקרים ישראלים לכנסים ולסמינרים בחו"ל, קשיים בפרסום מאמרים וניסיונות להדיר חוקרים ישראלים ממענקי מחקר בינלאומיים. זו לא בעיה רק של מערכת ההשכלה הגבוהה - אלא של המדינה כולה. אנחנו נפעל לבנייה מחדש של מערכת היחסים בין החוקרים הישראלים לקהילה הבינלאומית, ונשים בראש סדר העדיפויות של המערכת את שיקום שיתופי הפעולה האקדמיים בין ישראל לעולם.
- **התאמת האקדמיה לשינויים בשוק התעסוקה ולעידן הבינה המלאכותית:** נדחוף את המערכת לעדכן את תוכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, מהנדסה ומדעי המחשב ועד מדעי הרוח, החברה, הבריאות והאמנויות, כך שיקנו לסטודנטים מיומנויות חיוניות לעולם החדש - חשיבה ביקורתית, פתרון בעיות, ניתוח נתונים, יצירתיות, עבודה בצוות, אוריינות דיגיטלית ושימוש אחראי בכלי AI. במקביל, נעודד הקמה והרחבה של פקולטות ומסלולים בתחומי הבינה המלאכותית, מדעי הנתונים והטכנולוגיות המתקדמות, בניית תוכניות למיקרו-תארים במוסדות להשכלה גבוהה, שיאפשרו לעובדים ולעובדות לבצע הכשרה מהירה וממוקדת, ויצירת שיתופי פעולה בין האקדמיה לתעשייה, שבמסגרתם סטודנטים ישתתפו בפרויקטים מעשיים בני שנה ומעלה ויתרגלו הגדרת בעיה, מחקר, חשיבה עצמאית, יישום ופתרון אתגרים מהעולם האמיתי. כל אלה צריכים לבוא לצד שיפור משמעותי בלימודי האנגלית באקדמיה - שפת המחקר, החדשנות ושוק העבודה הגלובלי - כדי שבוגרי האקדמיה הישראלית יוכלו לא רק להשתלב בעולם המשתנה, אלא להוביל אותו.
- **החזרת המוחות שברחו:** הרחבת הסל להחזרת אקדמאים וחוקרים לישראל - תמריצי מיסוי, מלגות מחקר, מרכזי השמה לעבודה, וסיוע במציאת דירור ומוסדות חינוך לילדים.
- **משיב הרוח:** נאזן את התקצוב בין הפקולטות השונות כדי להבטיח שגם מדעי הרוח והחברה, המהווים בסיס לחשיבה ביקורתית, לא יוזנחו אל מול פקולטות טכנולוגיות.
- **גב למשרתי ומשרתות המילואים:** נהפוך את האקדמיה לבית עבור כלל המשרתים, ובפרט עבור הלוחמים והלוחמות - ולא למכשול נוסף בדרכם. נעשה זאת מתוך הכרה בנזק האקדמי המתמשך

שנגרם להם בעקבות שירות המילואים, ובאמצעות התאמות וסיוע שיאפשרו להם להשלים את לימודיהם בכבוד.

- נוכח המציאות הביטחונית החדשה, המחייבת משרתי מילואים רבים בעשרות ימי שירות בשנה, נתקן את חוק זכויות הסטודנט כך שיאומץ המתווה הלאומי של המל"ג לסיוע למשרתים ולבני ובנות זוגם כמתווה מחייב לכלל המוסדות האקדמיים, ונבטיח לו תקצוב מלא וקבוע. במסגרת זו יורחב המימון, בין היתר, לשעות תגבור ומועדי בחינה מיוחדים - כדי להעניק למשרתים ודאות בנוגע לזכויות ולסיוע המגיעים להם.
- נעודד את המל"ג להוסיף למתווה אפשרות לסטודנטיות וסטודנטים שנפגעו בתקופת השירות לקבל הזדמנות לשפר ציונים שנפגעו, גם לאחר שחזרו לשגרת הלימודים.
- נגבש פתרונות ייעודיים לסטודנטים שתוכנית הלימודים שלהם כוללת התמחות, הכשרה קלינית, עבודה במעבדה, סדנאות או התנסות מעשית - רכיבים שלא תמיד ניתן להשלים באמצעות מועד בחינה נוסף.
- נבחן מענים מותאמים לסטודנטים במקצועות ה-STEM, שבהם רצף הלימודים, המעבדות והקורסים התלויים זה בזה עלולים להפוך היעדרות ממושכת לעיכוב משמעותי בהשלמת התואר.
- נממן סבסוד שכר לימוד, שיעורי עזר ומלגות מחיה לכל סטודנט או סטודנטית ששירתו מעל ל-60 יום בשנה - כחלק מחוק המשרתים של מפלגת ביחד.
- מוסדות אקדמיים יתבקשו להציג באופן פומבי וליידע בעת הרישום למוסד מהו סל הזכויות וההטבות שהמוסד מציע לסטודנטים וסטודנטיות שמשרתים במילואים.
- משרד החינוך יפרסם מדי שנה דירוג ייעודי לפי פרמטר היחס של המוסדות השונים למשרתי/ות המילואים. בנוסף, כל מוסד יחויב לפרסם בשקיפות נתונים על מצבם האקדמי של משרתי המילואים, ובפרט של הלוחמים והלוחמות: כמה מהם לומדים במוסד, כמה נשרו מהלימודים, כמה נאלצו לפרוס את התואר ונתונים רלוונטיים נוספים.

למידה רב-דורית: הגשר בין דור המייסדים לדור העתיד

המחקר והניסיון בשטח מצביעים על כך שהחיבור בין ילדי הגן והכיתה המגלים את העולם, לבין האזרחים הוותיקים שבנו אותו, מייצר תועלת גדולה לשני הצדדים. הגדלת יחס מבוגר:תלמיד בגנים ובבתי הספר, הפגת בדידות של קשישים, וחיבור אל השורשים הערכיים וההיסטוריים של המדינה - הם רק חלק מהאתגרים הלאומיים שאפשר יהיה לצלוח בקלות רבה יותר באמצעות מיסוד של אינטראקציה יומיומית בין ילדים לקשישים. החיבור הזה גם צפוי לשפר משמעותית את המיומנויות החברתיות, האמפתיה והוויסות הרגשי של הילדים, ובמקביל - לחזק את תחושת המשמעות והיכולת הקוגניטיבית בקרב המבוגרים.

גם בגילים מתקדמים יותר במערכת החינוך, המטרה היא להפסיק את ההסתכלות על חיבור בין דורות כעל "התנדבות" חד-פעמית, ולהתחיל להתייחס אל החיבור הזה כעל תשתית פדגוגית וחברתית קבועה. נשאף להפוך כמה שיותר ממוסדות החינוך למרחבים משותפים מרובי שימושים, המעניקים ערך הדדי גם לזקנים וגם לתלמידים.

- **הסרת חסמים רגולטוריים:** יוקם צוות מקצועי משותף למשרדי החינוך, הרווחה והבריאות לעדכון ההנחיות המקשות כיום על פתיחת גני ילדים (גילי 3-6) בתוך מתחמי דיור מוגן ובתי אבות.
- **יצירת "סיפורי הצלחה" מקומיים:** תקצוב פיילוט להקמת גן רב-דורי ב-20 ערים ורשויות מקומיות, להטמעת המודל, התמודדות עם דעות קדומות הנובעות מגילנות, והפגת חששות מצד המערכת, המוסדות וההורים.
- **הכשרה מקצועית:** בשיתוף עם המכללות להוראה, תיפתח תוכנית הכשרה ייעודית לצוותי הוראה בגנים ייחודיים שיפעלו במוסדות דיור לגיל השלישי.
- **גפ"ן מוגדל לגנים רב-דוריים:** גן ילדים שיפעל באופן קבוע מתוך מוסד לגיל השלישי - יזכה לתוספת קבועה של 10% בתקציב למימוש דרך מערכת הגפ"ן.
- **מדידה והערכה:** הכנסת פרמטר של "חינוך רב-דורי" למדדי הניקוד והדירוג של מוסדות חינוך בישראל על ידי ראמ"ה, בהתבסס על קיומן של "כיתות ותיקים" בשעות הלימודים, ומתן היתר לשימוש במתקני המוסד לצרכי אוכלוסיה מבוגרת בשעות אחה"צ - לצורך חוגים, פעילות גופנית, הרצאות, וקירוב האוכלוסיה המבוגרת פיזית ורגשית אל מרכזי החיים של הדור הצעיר.
- **כוח עזר מנוסה:** בשל המחסור החמור בכוח אדם במערכת החינוך, נגייס אזרחים ותיקים בעלי רקע מתאים לצורך הוראה במשרה חלקית. בנוסף, נרחיב את תוכנית "באים לטוב". זאת לצורך נוכחות מבוגרת בכיתות, הגברת היחס האישי לכל תלמיד, והפחתת אלימות וחרמות.

יש תוצאות בחינוך – שאפשר וצריך יהיה לראות כבר מחר

בשביל לעשות שינויי עומק - נדרש זמן, לכן 'ביחד' לא באה לחינוך רק לקדנציה אחת, אלא כמשימת חיים מתמשכת. אבל לצד שינויים ארוכי-טווח, לא נפקיר את הכאן-ועכשיו.

- **החברה הערבית: צמצום פערים, בדגש על לימודי עברית:** כדי לאפשר לבוגרי החינוך הערבי אופק רחב יותר להשתלבות באקדמיה ובתעסוקה, וכדי להפחית את האלימות במגזר. נעשה הכל כדי להקדיש ולנתב את התקציבים הראויים - למקומות הכואבים.
- **צמצום פערי פריפריה-מרכז: הקמת מרכזי מחוננים ומצוינות:** הכישרון הוא אקראי, אבל ההזדמנות - היא עניין של מדיניות. מחוננות קיימת בכל עשירון, ובלי חשיפה, בלי מנטורים והעשרה, הכישרון לא מזוהה - ולא מתממש. נרחיב ונקים מרכזי מצוינות ומרכזי מחוננים בפריפריה, כדי לצמצם פערים וכדי לאפשר לכל ילד בישראל את אותה קפיצת מדרגה.
- **כספת לכל כיתה: איסור שימוש במכשירי סלולרי בזמן לימודים:** תלמידי כיתות א'-י"א שברשותם מכשיר סלולרי אותו הם מביאים לביה"ס - יידרשו להפקיד אותו לאורך כל שעות היום בכספת ייעודית. נחזיר את השפיות לשיעורים, ובמקום לגלול כל היום בטיקטוק - נחזק את הכישורים החברתיים והאינטראקציות הבינאישיות שלהם בהפסקות.
- **נפתח את תנועות הנוער לכל ישראלי - כסף לא יהיה חסם להצטרפות:** נשאיר את החינוך הבלתי-פורמלי כאפשרות בחירה, אבל נחזיר את כל החינוך הבלתי-פורמלי לאחריות משרד החינוך, נמסד מנגנון שיחזק את הקשר בין תנועות הנוער ובתי הספר, נתקין תקנת תמיכה של חינוך לדמוקרטיה, ונכפיל את התקציב השנתי לתנועות וארגוני הנוער - כדי שכל מי שיבחר ללכת לתנועה יוכל לעשות זאת.
- **מכינות קדם-צבאיות: בוגרי מערכת החינוך יחזרו אליה כדי להיות חלק מהשיקום:** נעגן את תחום המכינות הקדם-צבאיות כחלק מאחריות משרד החינוך, נעודד פתיחת מסגרות חדשות לציבור החילוני, המסורתי, החרדי והערבי, ונכווין בוגרי מכינות אל תחום ההוראה.
- **ספורט לכל ילד:** נחזיר את החינוך הגופני למרכז העשייה החינוכית - לא כשיעור מיושן של מבחני ריצה ומתח, אלא ככלי לפיתוח בריאות, חוסן נפשי, משמעת אישית, עבודת צוות והפחתת אלימות. לצד זאת, נוסיף לכל תלמידה ותלמיד שעת חינוך גופני שבועית, שתיבנה סביב בחירה אישית במגוון תחומים: אתלטיקה, משחקי כדור, אומנויות לחימה, פילאטיס, מחול ופעילויות נוספות. בשיתוף משרד התרבות והספורט, נחזק את התאחדות הספורט לבתי הספר ונרחיב את מודל המועדונים הבית-ספריים, כך שתלמידים יוכלו להישאר לאחר יום הלימודים לאימון במסגרת בית הספר, בהובלת מאמנים מקצועיים ובחיבור לליגות ולתחרויות אזוריות וארציות. במקביל, נקדם תוכנית לאומית לבניית אולמות ספורט ולשדרוג מתקנים בבתי ספר, בדגש על רשויות מוחלשות ועל יישובים שבהם חסרים כיום שטחים ותשתיות מתאימות. נאפשר גם לכל ילד וילדה להשתתף בחוג ספורט באמצעות סבסוד ציבורי בשילוב השתתפות סמלית של ההורים.
- **חיבור ממוסד אל עולם הפילנתרופיה:** האחריות על תחום החינוך היא של הממשלה, אבל יש לנו שותפים נהדרים מהחברה האזרחית שישמחו לקחת חלק ולסייע תקציבית למימון פיילוטס - אם הם יידעו שהמטרה היא לשקם את המערכת, להזניק את ילדי ישראל, ולהפוך את החינוך שלנו לטוב, למתקדם ולערכי ביותר בעולם.

הערה לסיום: מאחר שאנחנו ממשיכים ללמוד ולהתפתח בתחום, התוכנית עוד נתונה לשינויים ועדכוניים.